

СЕКЦІЯ X

ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК

Н. В. Альохіна, В. О. Косарук

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Модернізація підготовки педагогічних кадрів передбачає передусім посилення емоційної складової в її змісті і технологіях організації освітнього процесу. модель підготовки майбутніх педагогів повинна відповідати структурі особистості сучасного вчителя, якісно змінюватися змістовно, а також технологічно забезпечувати взаємодію інтелектуальної та емоційної доміант.

Важливим чинником ефективності здійснення професійної діяльності, зокрема професійного спілкування, педагога є емоційний інтелект.

Емоційний інтелект став предметом психологічного дослідження порівняно недавно завдяки працям зарубіжних дослідників, а саме Г. Бреслава, Д. Гоулмана, С. Кагана, Дж. Мейєра, П. Селовея тощо. Серед вітчизняних вчених вивченням емоційного інтелекту займалися Г. Безрук, В. Зарицька, А. Костюк, Н. Коврига, Е. Носенко, М. Шпак та ін.

За визначенням А. Костюка, емоційний інтелект виступає інтегративною особистісною властивістю, яка зумовлюється динамічною єдністю афекту та інтелекту через взаємодію емоційних, когнітивних, конативних і мотиваційних особливостей і спрямована на розуміння власних емоцій та емоційних переживань інших, забезпечує управління емоційним станом, підпорядкування емоцій розуму, сприяє самопізнанню і самореалізації через збагачення емоційного і соціального досвіду [2].

Згідно з дослідженнями у сфері розвитку емоційного інтелекту, він проявляється в діяльності через 15 компетенцій (професійно важливих якостей): самоповага; емоційна самоусвідомленість; асертивність; незалежність; самоактуалізація; емпатія; соціальна; міжособистісні відносини; стресовитривалість; контроль імпульсивності; реалістичність; гнучкість; вирішення проблем; оптимізм; щастя; показник загального рівня емоційного інтелекту [3].

На думку В. Зарицької, важливість емоційного інтелекту особистості в процесі її професійної підготовки простежується у загальних закономірностях професійної діяльності. По-перше, це закономірні зв'язки між діяльністю індивіда і діяльністю суспільства, які мусять сприйматися особистістю емоційно позитивно як необхідні для професійної діяльності в даному суспільстві. По-друге, закономірні зв'язки між тенденціями до змін професійної спрямованості суб'єкта праці та факторами, що їх зумовлюють (інтереси, потреби, мотиви, ціннісні орієнтації, особистісні установки, воля та ін.), в задоволенні яких важливу роль відіграють емоції та розумне використання їх суб'єктом праці. По-третє, закономірності між змінами у прояві психічних процесів (сприйняття, уваги, пам'яті, мислення та ін.), на які суттєво впливає емоційний стан людини, та її здатність контролювати і регулювати емоційні прояви. І по-четверте, важливою є індивідуально-типологічна своєрідність ставлення до діяльності і її емоційне забарвлення, що знаходить своє відображення в поведінці людини [1].

Одна з багатьох цінностей емоційного інтелекту у професійній діяльності викладача вищого навчального закладу полягає в тому, щоб розвинути у них таку якість, як «захопленість роботою», яка супроводжується емоційними підйомами та не допускає «професійного вигорання», що призводить до емоційного виснаження, втрати бажання працювати, коли робота стає повсякденним тягарем. Захопленість роботою характеризується такими складовими, як енергійність, активне включення в роботу, професійна ефективність, в той час як професійне вигорання характеризу-

ється емоційним виснаженням, цинізмом, редукцією особистих досягнень, втратою інтересу до професійної діяльності або зовсім негативним ставленням до неї.

Таким чином, емоційний інтелект має суттєве значення у функціонуванні професійної самосвідомості викладача, яка завжди є результатом емоційних переживань в єдності з самопізнанням у професійній діяльності, що і забезпечує певний рівень професіоналізму та педагогічної майстерності.

Список використаних джерел

1. Зарицька В. В. Емоційний інтелект як складова готовності особистості до професійної діяльності / В. В. Зарицька // Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Серія «Психологія». – 2014. – Вип. 49. – С. 43-48. 2. Костюк А. В. Емоційний інтелект та шляхи його розвитку / А. В. Костюк. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». – 2014. – Вип. 2. – Т. 1. – С.86. 3. Столяренко Л. Д. Педагогическая психология : учебник для студентов вузов / Л. Д. Столяренко. – Ростов н/Д. : Феникс, 2004. – С.238-247.

Ю. Л. Бриндіков

ЗМІСТ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРЕС-ФАКТОРІВ, ЩО НЕГАТИВНО ВПЛИВАЮТЬ НА ПСИХОСОМАТИЧНИЙ СТАН КОМБАТАНТІВ

У бойовій обстановці професійна діяльність військовослужбовців є досить складною та характеризується впливом на їхню психіку великої кількості стрес-факторів підвищеної інтенсивності. Як доведено науковцями саме тривалість впливу стрес-факторів можуть мати вагомий негативний вплив на ефективність життєдіяльності військовослужбовців учасників бойових дій (комбатантів) в мирних умовах. Як доводить О. Котляренко [2], прогнози психіатрів є доволі невтішними – а саме у 20 % із усіх військовослужбовців, які воювали в зоні антитерористичної операції (АТО) з часом можна буде діагностувати хронічний посттравматичний стресовий розлад, так званий «синдром АТО». Як було встановлено це синдром, насамперед, пов'язаний із тими стрес-факторами, які пережито військовослужбовцями.

Виходячи із вагомості цих питань, для успішної організації майбутніми соціальними працівниками професійної діяльності щодо реабілітації комбатантів необхідно проаналізувати окреслене коло проблематики більш ґрунтовніше.

Отже, у процесі дослідження було встановлено, що до спектру стрес-факторів, які мають суттєвий негативний вплив на психосоматичний стан військовослужбовців, у першу чергу слід віднести наступні: 1) постійна загроза життю, тортури, присутність при тортурах і вбивствах військовополонених, травми, отримані в полоні; втрата ваги; перенесені важкі захворювання; страхи, важкі душевні страждання; 2) примус, ізоляція; 3) схильність до впливів, що загрожують життю; 4) нахил до насильства та участь у процесах, що супроводжуються жорстоким насильством.

У дослідженні О. Блінова [1] представлено цікаву класифікацію стрес-факторів, які можуть стати вагомою причиною для провокування бойових психічних травм. До їх переліку автор відніс наступні: **1)** бойові стресори (загроза життю, отримання поранень), що діють на військовослужбовців, які служать у спеціальних підрозділах і виконували військові завдання на ворожій території; **2)** не бойові стресори (смерть солдат ворога, страх перед застосуванням ворогом ракетних ударів або атак з використанням хімічної та біологічної зброї, очікування наземних бойових дій, важкі побутові умови); **3)** стресори, пов'язані з відправкою у зону бойових дій (тривала ізоляція від родини, близьких, друзів, товаришів по службі).

Як засвідчують кваліфіковані соціальні працівники, що займаються організацією реабілітаційної роботи з цією категорією клієнтів, наслідок дії перерахованого вище спектру стрес-факторів у військовослужбовців учасників бойових дій часто виникає